

N:o 25.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om skiljemän och lag angående förändrad lydelse af 46 § Utsökningslagen den 10 Augusti 1877; gifven Stockholms slott den 14 Februari 1887.

Under åberopande af bifogade i Statsrådet och Högsta Domstolen förda protokoll, vill Kongl. Maj:t härmed jemlikt 87 § Regeringsformen föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1:o) lag om skiljemän och

2:o) lag angående förändrad lydelse af 46 § Utsökningslagen den 10 Augusti 1877.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Nils von Steyern.

Förslag

till

Lag om skiljemän.

1 §.

Fråga af tvistemåls beskaffenhet, hvarom förlikning kan träffas, så ock fråga om ersättning för skada, som någon tillfogat annan genom brott, må, då tvist derom uppstått, genom aftal mellan parterne hänskjutas till afgörande af en eller flere skiljemän. Är tvist redan vid domstol anhängig, vare skiljeaftal, som derom slutes, icke gällande, med mindre saken vid domstolen nedlägges.

Skiljeaftal om fråga, som ofvan sägs, kan ock afse framtida tvist, härflytande af visst rättsförhållande, som angifves i aftalet.

2 §.

Slutes skiljeaftal utan förbehåll om rätt för parterne att klandra skiljedomen, skola de anses hafva utfäst sig att åtnöjas med densamma.

Denna lag ege icke tillämpning å skiljeaftal, som innefattar förbehåll om rätt för parterne att klandra skiljedomen.

3 §.

Äro skiljemän ej nämnde i skiljeaftalet och är deri ej heller bestämmt, till hvilket antal och på hvad sätt de böra utses, skola skiljemännen vara tre, af hvilka hvardera parten väljer en och de sålunda valde tillkalla den tredje.

4 §.

Emot skiljeman gälle dessa jäf: om han ej fyllt tjugufem år; om han är med part i den skyldskap eller det svägerlag, som enligt lag utgör jäf mot domare; om han eller någon, som med honom är sålunda skyld eller besvägrad, eger del i saken eller kan deraf vänta synnerlig

nytta eller skada; om han såsom domare eller eljest å embetes vägnar deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken; om han varit fullmäktig i saken eller deri vittnat; om han är part i en lika sak; om han är parts vederdeloman eller uppenbare ovän; om han står under annans målsmanskap eller någondera partens husbondevälde eller af honom njuter lön eller underhåll; om han såsom embets- eller tjänsteman lyder under någondera partens förmanskap; om han blifvit dömd för brott, som medfört förlust af medborgerligt förtroende, eller står under tilltal för brott, som kan medföra sådan påföljd; om han blifvit dömd ovärdig att i rikets tjenst nyttjas eller att föra annans talan inför rätta.

Har saken varit handlagd vid häradsrätt, må den, som dervid suttit i nämnden, ej af sådan orsak anses jäfvig såsom skiljeman. Ej heller vare den, som af kronan njuter lön eller underhåll, förty jäfvig såsom skiljeman i sak, deri kronan är part.

Söker någon sak med skiljeman eller tillfogar honom något med ord eller gerning i uppsåt att dermed göra honom jäfvig, skall det ej räknas för jäf.

Part må ej jäfva skiljeman, som han sjelf valt eller om hvars väljande parterne varit ense, så framt ej jäfvet uppkommit eller blifvit veterligt först efter valet.

5 §.

Tillämpning af skiljeaftal må påkallas af en hvar af parterne. Afser skiljeaftalet framtida tvist, eller är det ej skriftligen upprättadt, skall den, som påkallar aftalets tillämpning, skriftligen meddela motparten uppgift på den eller de frågor, om hvilka skiljedom äskas.

6 §.

Skola parterne hvar för sig välja skiljemän, och har endera parten skriftligen underrättat motparten om sitt val och uppmanat honom att välja skiljeman, vare denne, der ej annorlunda är genom skiljeaftalet bestämdt, pligtig att inom fjorton dagar derefter lemna den andra parten skriftlig underrättelse om sitt val af skiljeman.

7 §.

Har någon, som blifvit genom skiljeaftalet utsedd till skiljeman, afsagt sig uppdraget, eller varder han på grund af jäf eller af annan

anledning hindrad att fullgöra detsamma, vare i afseende på den tvist, som är i fråga, aftalet förfallet, der ej parterne annorlunda öfverenskommit.

Afgår skiljeman, som eljest blifvit af part utsedd, välje parten annan skiljeman i hans ställe; och gälle om sådant val i tillämpliga delar hvad i 6 § sägs.

8 §.

Part, som lemnat motparten underrättelse om sitt val af skiljeman, må ej utan motpartens medgifvande återkalla valet.

9 §.

Tredskas part, som skall välja skiljeman, att fullgöra hvad honom i sådant afseende åligger, eller kunna i det fall, att skiljeman skall af andra skiljemän tillkallas, desse ej förena sig om valet, skall, så vida ej skiljeaftalet innehåller annan bestämmelse, skiljeman utses af öfverexekutor i den ort, der endera parten har sitt bo och hemvist.

Mot öfverexekutors beslut, hvarigenom skiljeman blifvit utsedd, må klagan ej föras; dock vare beslutet utan verkan, der domstol förklarar skiljeaftalet icke hafva egt giltighet eller tillämplighet å den tvist, hvarom fråga är.

10 §.

Har, sedan yrkande om skiljeaftalets tillämpning blifvit framställt, part bestridt yrkandet, eller har part, som skolat välja skiljeman, försummat fullgöra hvad honom i sådant afseende ålegat, och vill motparten, hellre än att vidare påkalla skiljedom i tvisten, sin talan deri vid domstol utföra, må skiljeaftalet ej utgöra hinder för tvistens pröfning vid domstol.

11 §.

Parterne ege bestämma viss tid, inom hvilken skiljemannaåtgärden skall vara avslutad. Är sådan bestämmelse ej gifven, skall skiljedom meddelas inom sex månader, räknade från den dag, då skiljeaftalet slöts, eller, der skiljeaftalet afser framtida tvist eller ej är skriftligen upprättadt, från den dag, då dess tillämpning påkallades i den ordning som i 5 § sägs; dock skall, derest tvist om skiljeaftalets giltighet eller tillämplighet inom nämnda tid varder anhängiggjord vid domstol, tiden

för skiljedoms meddelande räknas från den dag, då sådan tvist blifvit slutligen afgjord. Är ej skiljedom meddelad inom den af parterne eller eljest bestämda tid, vare i afseende på den tvist, som öfverlemnats till skiljemännens pröfning, skiljeaftalet förfallet.

12 §.

Samtliga skiljemän skola i tvists afgörande deltaga. Uppkomma mellan dem olika meningar, gälle den mening, om hvilken mer än halfva antalet af skiljemännen förenar sig. Är ej flertalet bland skiljemännen ense angående fråga, som blifvit öfverlemnad till deras pröfning, vare i afseende derå skiljeaftalet förfallet.

13 §.

Skiljedom skall skriftligen affattas och af skiljemännen under-tecknas. Saknas skiljemans underskrift, föranleder detta icke domens ogiltighet, der den finnes vara under-tecknad af de fleste skiljemännen och desse å skiljedomen intygat, att den, hvilkens underskrift saknas, deltagit i tvistens afgörande.

14 §.

Vill part hafva skiljedom häfd på den grund, att skiljeman var jäfvig eller af annan orsak obehörig, eller att annan felaktighet egt rum i afseende på ärendets behandling, ege han draga frågan derom under domstols pröfning, så framt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det skiljedomen delgafs honom i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift.

15 §.

Är skiljedom gifven efter utgången af den för skiljemanna-åtgärden bestämda tid, eller hafva skiljemännen öfverskridit sitt uppdrag eller meddelat dom angående fråga, som ej enligt lag må skjutas under skiljemän, skall hvad skiljemännen sålunda dömt vara ogilt, ändå att talan mot skiljedomen icke föres. Är domen ogill i någon del och kan den af sådan anledning ej verkställas i öfrigt, vare den ogill i allo.

16 §.

Hafva skiljemän i sin dom förbigått fråga, som varit öfverlemnad till deras pröfning, och hafva de ej, innan tiden för skiljemannaåtgärden utgick, meddelat särskild dom öfver det förbigångna, står det part fritt att till domstol instämman sådan fråga.

Lag samma vare, der öfverexekutor finner skiljedom så mörk, att verkställighet derå ej kan meddelas.

17 §.

Der enligt lag eller författning viss fråga skall pröfvas af skiljemän, gälle hvad derom är särskildt stadgad.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1888, men eger ej utan parternes medgifvande tillämpning å skiljeaftal, som slutits före nämnda dag.

Förslag

till

Lag angående förändrad lydelse af 46 § Utsökningslagen den 10 Augusti 1877.

Härigenom förordnas att 46 § Utsökningslagen skall erhålla följande förändrade lydelse:

46 §.

Vill någon erhålla verkställighet å skiljedom, söke det hos öfverexekutor. Finnes dervid, att parterne under skiljemännen skjutit den fråga, hvarom skiljemännen dömt, samt att skiljeaftalet slutits utan förbehåll om rätt för parterne att klandra skiljedomen, och förekommer icke någon omständighet, på grund hvaraf skiljedomen är ogill ändå att talan mot densamma icke föres, förordne öfverexekutor, att skiljedomen verkställas må; och gånge den sedan i verket lika som domstols laga kraft egande dom, der ej af högre myndighet eller af domstol, der talan mot skiljedomen är anhängig, annorledes förordnadt varder.

Skall eljest enligt lag eller särskild författning skiljedom lända till efterrättelse, varde den efter öfverexekutors förordnande verkställd lika som domstols laga kraft egande dom, der ej af högre myndighet annorledes förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1888. I fråga om verkställighet å skiljedom grundad på skiljeaftal, som slutits före nämnda dag, gälle hvad hittills varit stadgadt.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen den 20 Februari 1885,

i närvaro af

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
Friherre TAMM.

Departementschefen Statsrådet von Steyern anmälde i underdånighet:

Nya Lagberedningens underdåniga skrifvelse den 19 innevarande månad, hvarmed Beredningen, som genom nådigt bref den 30 Augusti 1884 erhållit uppdrag att på de grunder, hvilka vore angifna i Nya Lagberedningens den 6 Juni samma år afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning, utarbета förslag till lagbestämmelser angående skiljemän och särskild skadeståndsnämnd, öfverlemnad förslag dels till lag om skiljemän och dels till förordning angående förändrad lydelse af 46 § Utsökningslagen den 10 Augusti 1877 äfvensom motiv till dessa förslag.

Föredraganden hemställde, att Kongl. Maj:t tacktes, för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmälde, öfver förenämnda två, vid detta protokoll fogade lagförslag inhemta Högsta Domstolens utlåtande;

hvilken, af Statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan Hans Maj:t Konungen behagade i nåder bifalla.

Ex protocollo
Th. Wilh. Malm.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts
Högsta Domstol Onsdagen den 14 April 1886.*

Första Rummet.

Närvarande:

Justitieråden: OLIVECRONA,
SVEDELIUS,
HERNMARCK,
WEDBERG,
ÖRBOM,
ÅBERGSSON.

Sedan, enligt Högsta Domstolens beslut den 12 Mars nästlidna år, de till Högsta Domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade förslag dels till lag om skiljemän och dels till förordning angående förändrad lydelse af 46 § Utsökningslagen den 10 Augusti 1877 cirkulerat emellan Högsta Domstolens ledamöter, — hvaremellertid Justitierådet C. J. Rabe, hvilken jemväl öfvervarit ärendets föredragning i Högsta Domstolen, afidit;

så företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande berörda förslag bilagda detta protokoll.

1:o. *Förslaget till lag om skiljemän.*

Justitierådet *Wedberg* yttrade: När, till följd deraf att personer, som stå i rättsförhållande till hvarandra, hafva olika uppfattning om hvad dem emellan bör anses såsom rätt, den ene icke kan af den andre utfå hvad han anser sig hafva att fordra eller i öfrigt icke kan

göra sina rättigheter gällande, utan derföre vill anlita den offentliga maktens biträde, har staten tillsatt vissa myndigheter, domstolarne, hvilkas uppgift är att i tvister tillse begge parternas rätt, samt uppställt vissa regler för domstolarnes behörighet och i afseende å processen i öfrigt, hvilka regler icke kunna af parterne upphävas eller förändras. Visserligen förutsätter lagen att tvistefrågor kunna afgöras af domare, utsedde af parterne sjelfve, eller skiljemän, men det är, utom i vissa fall, allenast under det uttryckliga vilkor, att de tvistande utfäst att nöjas åt skiljemännens beslut och under förutsättning att i afseende å skiljemännens tillsättande någon meningsskiljaktighet icke egt rum, ty lagen har icke ålagt någon statens myndighet, högre eller lägre, att i allmänhet gå parter tillhanda genom att åt dem utse skiljemän; och det, som icke åligger en embets- eller tjänsteman såsom tjänstepligt, dermed har han ej heller rättighet att i sådan egenskap befatta sig.

Utom de fall, då, med afseende å beskaffenheten af vissa mål, lagen föreskrifver anlitan af skiljemän och uppdragit åt vissa myndigheter att medverka vid utseendet af skiljemännen, torde ett dylikt sätt för tvisters afgörande gemenligen icke vara användt annat än då de härflutit från bolags- eller försäkringsaftal eller i öfrigt aftal af affärsmässig natur, dervid man i allmänhet, till följd af parternes ställning och belägenheten af den ort, der aftalet blifvit ingånget, kan vänta bättre tillgång på personer, hvilka, utom det att de i öfrigt äro lämplige till skiljemän, kunna antagas ega förmåga att afdöma en tvistefråga och deri författa skriftlig dom, som skall kunna af myndigheterna verkställas. Deremot har, så vidt jag erfarit, något behof af skiljemannainrättningen icke visat sig för slitande af tvister, som bland allmogen eller mellan enskilde i öfrigt härleda sig från den dagliga samfärdseln, förhållandet mellan grannar, aftal om arbete eller tjänst, drifvandtet af ett yrke af mindre omfattning eller förvaltning af en fastighet, och minst i afseende å sådana mål, såsom i tvist om arf eller om eganderätt till fast egendom, der fråga ej är om bestämmande af visst penningebelopp, som bör af ena parten till den andra utgifvas. Lika litet synes mig sådant behof förefinnas i brottmål, der den tilltalade vidgår brottet äfvensom skyldigheten att utgifva skadestånd och derjemte dertill har tillgångar, ty i andra dylika mål läser antingen skiljeaftal icke förekomma, eller ock skiljemannadom vara utan ändamål.

Stiftandet af en lag, som i afseende å alla mål utan åtskilnad föranleder parter att i vidsträcktare mån än hittills, med förbigående af domstolarne, låta döma sig af personer, hvilka ej stå i ansvar för

sin dom, och således i stället för domarens af lag bundna pröfning sätter godtycket, skall, fruktar jag, icke komma att verka godt för rättsuppfattningen och rättstillståndet i landet. Ett allmännare anlåtande af skiljemannaförfarandet torde ock kunna leda derhän att, företrädesvis å landet, skiljemannabestyret gemenligen komme att utföras af ett fåtal personer, som vore villige att åtaga sig detsamma, kanske en eller två i hvarje ort; och komme då att åt dessa personer, med förringande af domstolens och domarens anseende, beredas en maktställning, som lätteligen kunde komma att missbrukas.

Man må enligt min tanke ej häremot invända att den tappande parten må skylla sig sjelf då han frivilligt underkastat sig skiljemäns dom, ty den, som för sin utkomst eller för vinnande af en ekonomisk förmån måste ikläda sig en förbindelse, torde ock utan svårighet låta förmå sig att med förbindelsen förena ett skiljeaftal, hvilket aftal dessutom är af det slag, att de vanligen avslutas under förutsättning å den betalningsskyldiges sida att någon tillämpning af aftalet ej skall komma att erfordras.

Kommer dertill att man ej kan betaga parter rätt att klandra skiljedom på den grund att skiljeman varit jäfvig eller af annan orsak obehörig eller att felaktighet eljest egt rum i afseende å skiljemanna-valet, och man ej kan åt domstolens beslut i sådan fråga gifva annan verkställighet, än som tillkommer domstolens utslag i allmänhet, hvarigenom skapas en ytterligare instans till förmån för den part, som vill uppehålla den andre i hans rätt, kan äfven af sådan orsak genom skiljemannaförfarandets allmännare införande rättssäkerheten ingalunda anses befrämjad.

Beträffande de af mig förut nämnda, mera affärsmessiga aftal, i afseende å hvilka jag antagit att något behof af skiljemannainstitutionen visat sig förefinnas, må det antingen bero på vederbörandes pröfning, vid fastställande af bolagsordning eller erforderligt reglemente, huruvida åt någon statens embets- eller tjänsteman må uppdragas att utse skiljemän, eller ock, der dylik fastställelse ej eger rum, ankomma på kontrahenterne sjelfva att träffa sådan öfverenskommelse, att myndigheterna ej behöfva för detta ändamål anlitas, dervid, för den händelse att parternes aftal om sättet för skiljemännens utseende ej kan bringas till verkställighet, skiljeaftalet må förfalla.

Af de skäl jag sålunda anfört anser jag mig icke böra tillstyrka det remitterade förslagets antagande, men vill icke undandraga mig att deltaga i den speciella granskning af förslaget, som, under förutsättning att det skall läggas till grund för lagstiftning i ämnet, erfordras.

Justitierådet *Olivecrona* anförde:

»Innan jag går att jemte Högsta Domstolens öfrige ledamöter yttra mig öfver det remitterade förslagets särskilda paragrafer, torde det tillåtas mig uttala den åsigt om förslaget i sin helhet, hvartill jag, vid dess granskning, kommit.»

»Det är visserligen sant att 1734 års lagstiftare endast på några få ställen i allmänna lagen omförmält vissa fall, der det sägs att rättsaker kunna hänskjutas till pröfning och afgörande af s. k. gode män. Det är ock riktigt, såsom det blifvit anmärkt, att i senare tider ofta varit brukligt, att, vid ingående af bolagsföreningar, upprättande af entreprenad-kontrakt och andra liknande aftal, på förhand öfverenskommits att möjliga framtida tvister mellan de kontraherande personerna skulle, utan anlitan af de allmänna domstolarne, slitas af vissa skiljemän eller s. k. kompromissarier. Men lika sant torde det ock vara, att ett sådant bruk säkerligen icke skulle hafva uppstått och i vårt land vunnit någon vidsträckt användning, derest icke dervid den största *frihet* varit medgifven åt de kontraherande personerna att, oberoende af lagföreskrifter, sjelfve stifta lag för sig huru dylika tvister skulle afgöras likasom genom en förlikning, med hvars vilkor de på förhand förklarar sig vilja åtnöjas. Svenske medborgare hafva lyckligtvis under århundraden egt i lagen ett värn för sina rättigheter och i de af staten anordnade domstolar, med en för dem lagstadgad rättgångsordning, haft en säker borgen för en oveldig och på erfarenhet och sakkunskap grundad pröfning af dessa rättigheters verklighet, beskaffenhet och omfång. Men om de likväl, under vissa förhållanden, skulle förmena sig kunna med mindre tidsutdrägt, omkostnader och besvär få sina rättsanspråk pröfvade af personer, till hvilkas sunda omdöme och opartiskhet de hysa förtroende, böra de, utan tvifvel, härvid få handla med en vidsträckt frihet, så snart de ej ingripa på andras rättsområden. De, som vilja afsäga sig de rättsförmåner, som den allmänna lagen erbjuder tvistande parter, i det de i stället underkasta sig följderna af det utslag, som kan fällas af män, ledde allena af deras inneboende rättskänsla och heder, må gerna medgifvas en sådan frihet. Dem bör ock tillåtas att fritt få bestämma formen för sin öfverenskommelse och alla de vilkor och förutsättningar, hvarpå densamma hvilar. Men om staten sålunda, enligt min uppfattning, bör lemna åt de enskilde samhällsmedlemmarne en i nämnda hänseende långt utsträckt frihet, så har dock staten deremot, å sin sida, fullgiltigt anspråk att såsom bestämmande grundsatser uppställa vissa fordringar att tjena såsom vilkor för det att staten skall tillerkänna laga verkan åt en dom, uttalad af personer, som icke äro att betrakta såsom orga-

ner för statens verksamhet utan såsom de der allena handla efter uppdrag i egenskap af privata skiljemän mellan tvistande parter. Dessa fordringar äro *dels* att den öfverenskommelse, som skall ligga till grund för skiljemännens uppdrag, skall vara upprättad i en form, som möjliggör att kunna bevisa både öfverenskommelsens verklighet och dess fullständiga innehåll, *dels* ock att den skiljemannadom, för hvilken statens biträde äskas för att bringa densamma till verkställighet, skall vara så affattad, att vederbörande tjänstemän genast kunna lemna den handräckning, som för ändamålet är behöflig.»

»Utgår man från dessa grundsatser kan och bör lagstiftningen rörande skiljemanna-institutionen blifva ganska enkel och reduceras till några få lagparagrafer. Lagstiftaren behöfver i dem endast angifva att den erforderliga *formen* skall vara sådan, att derigenom skiljeaftalets verklighet skall kunna konstateras; att aftalet till *innehållet* måste upptaga alla villkor och förutsättningar i afseende på val af skiljemän, omfånget af deras uppdrag, sättet för deras verksamhet jemte förklaring af kontrahenterna att de skola åtnöjas med skiljemännens beslut, samt ändtligen att *skiljemannadomen* skall vara skriftligen affattad för att densamma skall kunna af den exekutiva myndigheten bringas till verkställighet.»

»I det remitterade förslaget synes man deremot hafva utgått från en helt annan uppfattning. Man skönjer deri ett bemödande att vilja gifva åt skiljemanna-institutionen den mest vidsträckta användning på snart sagdt alla rättsförhållanden, hvarom enskilda personer kunna kontrahera. För sådant ändamål har det synts nödigt utarbета en omständlig lagstiftning i ämnet. Vidlyftiga föreskrifter hafva blifvit uppställda om val af skiljemän, huru den ena parten skall skriftligen först *underrätta* motparten om sitt val, sedan *uppmåna* honom att äfven välja skiljeman och, om detta ej medför åsyftad verkan, *uppfordra* honom dertill vid stadgadt äfventyr, om han tredskas. Vidare förekomma en hel rad stadganden om jäf emot skiljemän, fatalietider, omröstning till dom, klander m. m. alldeles såsom om skiljemän vore att uppfatta såsom en särskild instans i den allmänna domstolsorganisationen. Om jag föreställer mig att det remitterade förslaget oförändradt blefve gällande lag, måste det för alla dem, som skulle vilja anlita skiljemän, i stället för allmänna domstolarne, blifva rätt besvärligt att noga studera alla dessa lagstadganden för att icke, genom okunnighet om, eller försummelse af att iakttaga lagens särskilda föreskrifter, löpa fara att ohjelpigen förlora sin rätt.»

»På öfverexekutor lägger förslaget derjemte en börda, som icke alls synes stå i något samband med hans öfriga funktioner såsom verkställande myndighet, att nemligen i vissa angifna fall utse skiljeman

åt parter. I mera aflägsna landsbygder torde följderna af ett sådant åliggande ofta blifva den, att förmodligen länsmännen i orterna, såsom de af Konungens Befallningshafvande mest kände personer, finge på detta sätt fungera såsom oansvarige domare och dermed förvärfva ett inflytande, som för allmänheten torde blifva af tvetydigt gagn. I alla händelser måste det anses oformligt att den verkställande myndigheten skall utse domare i saker, deri, sedan dom fallit, måhända samma myndighet skall komma att lemna handräckning för verkställighet och dervid kanske får anlita just den förut utsedde domareskiljemannen.»

»Jag finner det föga sannolikt att skiljemanna-institutionen, inklämd i en sådan tvångströja af minutiösa lagstadganden om formaliteter, fatalietider med mera dylikt, hvaraf det remitterade förslaget öfverflödar, kan hos svenska folkets flertal vinna sympatier eller blifva hvad man skulle kunna kalla en *populär*, af parter gerna och ofta anlita, institution. Ty ingenting är mera egnadt att afskräcka från begagnandet af en dylik qvasidomstol, än just att dermed förknippa en mängd iakttagelser, som antingen leda dertill att parter lätteligen kunna äfventyra att förlora sin rätt eller nödgas att, efter misslyckadt försök hos skiljemännen, vända sig till de af staten organiserade domstolarne.»

»Vid det remitterade förslagets utarbetande har man tydligen haft till ledning sista stycket i 1877 års »Civilprozessordnung für das Deutsche Reich», hvilket likaledes i 22 paragrafer afhandlar »*Schiedsrichterliches Verfahren*» eller proceduren inför skiljemän, dervid man från §§ 852, 851, 858, 859, 854, 855 återfinner motsvarande stadganden i förslagets 1, 2, 4, 5, 6, 7 och 9 §§. Men jag betviflar högeligen nyttan af att från främmande lagstiftningar söka att till vår egen lagstiftning öfverföra nya rättsinstitutioner eller rättegångsföreskrifter, hvilka icke ega sin rot i folkets eget under tidernas lopp utvecklade rättsmedvetande eller till följd af långvarigt bruk dermed införlifvats.»

»Jag delar i öfrigt den åsigt, som Justitierådet Wedberg här uttalat, och jag kan, i likhet med honom, icke tillstyrka att det remitterade förslaget lägges till grund för proposition till Riksdagen.»

Justitierådet *Abergsson* utlät sig:

»För min del anser jag lagstiftning i ämnet vara af behovet påkallad, ehuru icke i den utsträckning, som i det föreliggande lagförslaget afses.»

»Hvad som väsentligen anmärkts mot hittills gällande lagstiftning angående skiljemän har varit att, enligt föreskriften i 4 kap. 15 § utsokningsbalken af 1734 års lag och 46 § utsokningslagen den 10 Augusti 1877, skiljedom icke medfört exekutiv verkan, så vida icke par-

terne uttryckligen utfäst sig att nöjas med skiljemännens beslut. Oaktadt detta stadgandes höga ålder har det icke vunnit insteg i det allmänna föreställningssättet. Då parter varit ense om att öfverlemna sin sak till afgörande af skiljemän, i ömsesidig afsigt att undvika process vid domstol, hafva de föreställt sig, att denna öfverenskommelse, utan uttryckligt förklarande derom, innebär, att saken skulle undandragas domstolarnes pröfning, för att uteslutande bedömas af de genom parternes fria aftal valde kompromissarierna. Ofta har i kontrakt om leveranser, byggnadsföretag m. m. likasom i bolagsregler och andra reglementen intagits stadgande derom, att tvister rörande kontrahenternas eller delegarnes inbördes rättsförhållanden *icke finge dragas under domstol utan skulle afgöras af skiljemän*. Efter som, enligt parternes öfverenskommelse, saken icke finge gå till domstol, och någon annan myndighet icke funnes, som enligt lag kunde anses utgöra högre instans öfver skiljedomstolen, har man trott att berörda öfverenskommelse tillräckligt tydligt uttalade parternes mening att skiljemännens beslut skulle vara slutlig dom i saken, och man har icke tänkt sig annat än, att denna dom skulle hafva exekutiv verkan. Först när, i följd af den betalningsskyldige partens underlåtenhet att fullgöra likvid enligt domen, denna lemnats till verkställighet, har man, mången gång till båda parternes öfverraskning, funnit att utmätning icke kunnat af exekutor meddelas, emedan parterne icke uttryckligen utfäst sig att nöjas med skiljemännens beslut. Det har då icke återstått annan utväg än att till domstolen instämma tvisten. Lagen om skiljemän har således motverkat systemålet med skiljedomstol, som är att parter, hvilka sådant önska, må undgå process och vinna ett hastigare afgörande af sina tvister. Det kan visserligen erinras, att detta berott på parternes okunnighet om lagens innehåll och deras deraf föranledda underlåtenhet att på förhand uttryckligen förklara sig nöjde med blifvande skiljedom. Men då en så gammal lag icke hunnit ingå i allmänna rättsmedvetandet, måste detta bero på fel hos lagen sjelf. En lag, som i detta afseende öfverensstämmer med allmänna föreställningssättet, anser jag därför högeligen önskvärd och gillar följaktligen den i det föreliggande lagförslagets 13 § uttalade grundsats, att, då parterne icke i skiljeaftalet förbehållit sig rätt att klandra skiljedomens, de skola anses hafva utfäst sig att dermed åtnöjas. Jag vill endast anmärka att förslagets redaktion härutinnan möjligen kan gifva anledning till den origtiga föreställning, *dels* att parterne, i fall de genom en *efter* skiljeaftalets avslutande träffad öfverenskommelse förbehållit sig rätt att klandra skiljedomens, dock skulle anses hafva utfäst sig att dermed åtnöjas, *dels* att deras skyldighet att nöjas med domen skulle

vara för handen, äfven då formfel förelupit, hvilket, på sätt först i 18 § upplyses, icke är förslagets mening. Äfven tillåter jag mig den anmärkning, att ett stadgande af så grundläggande beskaffenhet, och hvilket tjenar att bestämma skiljeaftalets betydelse, lämpligen bör hafva sin plats i början af lagen. Jag hemställer därför att i början af lagen måtte inflyta en paragraf af följande lydelse:

»Skiljeaftal anses innebära utfästelse af parterne att åtnöjas med skiljedomen, der icke sådan felaktighet förelupit, som i . . . § (förslagets 18 §) omförmäles.»

»På samma gång lagförslaget utgår från nu omförmälda, fullkomligt rigtiga grundprincip, hade det, efter min mening, bort kasta bort all tanke på tvisters hänskjutande till skiljemän med förbehåll om rätt att klandra skiljemännens beslut, angående hvilket ämne någon lagstiftning icke torde vara erforderlig. I särskilda författningar hafva föreskrifter meddelats om skiljedomstol i ersättningsfrågor, med rätt för parterne att från skiljedomstolen fullfölja sin talan hos underrätten. Likaledes kan syn mellan enskild jordegare och landbo, förrättad af två nämndemän, klandras hos underrätt. Häremot är icke något att anmärka. Likaledes har in praxi ansetts i sin ordning att domstol, som i sitt utslag, utan direkt stöd af lag, till skiljemän hänskjutit bestämmandet af ådömda ersättningsars belopp, hänvisat parterne att återkomma till domstolen, i fall de icke med skiljemännens beslut åtnöjdes. Deremot anser jag icke lämpligt att, på sätt i nu föreliggande förslag skett, tillskapa en fjerde eller rättare första domstolsinstans, hvars existens skulle bero af parternes frivilliga öfverenskommelse i hvarje särskildt fall.»

»Då parter besluta att vända sig till skiljemän för att erhålla deras utlåtande, men förbehålla sig rätt att, om de icke blifva med utlåtandet nöjde, instämma saken till domstol, innebär detta icke annat än ett förlikningsförsök och medför i de flesta fall ungefär samma nytta, som en vidräkning. Men då lagstiftaren icke haft anledning att vara betänkt på några föreskrifter angående andra former för förlikningsförsök utom rätta, kan jag icke inse hvarför en lagstiftning angående nu ifrågavarande form skulle vara af nöden. Deremot tror jag, att en sådan lagstiftning skulle kunna för den enskilde innebära rätt stora vådor. Innan en sådan lag, som den nu föreslagna, hunne ingå i allmänna rättsmedvetandet, hvartill sannolikt lång tid komme att åtgå, skulle det säkerligen ofta komma att inträffa, att parter, som beslutit hänskjuta sina tvister till skiljemän, men uttryckligen förbehållit sig att få oberoende af skiljemännens beslut instämma saken till domstol, skulle blifva obehagligt öfverraskade af att hos domstolen erhålla det

besked, att skiljemännens utlåtande, såsom icke öfverklagadt inom den af lagen föreskrifna tid, vunnit laga kraft. Ej sällan skulle parter talan komma att afklippas derigenom att i anseende till svårigheten att finna lämpliga bestämmelser angående rätt forum för anhängiggörande af klander mot skiljemännens beslut, parterne med sin klandertalan komme till orätt domstol och först efter rätta klandertidens utgång derom erhöles domstols besked.»

»Nu gällande utsökningslag, i likhet med 1734 års lag, fordrar, för att en skiljedom skall medföra exekutiv verkan, att parterne utfäst sig att nöjas med skiljemännens beslut. Under annan förutsättning tager nu gällande lag icke någon befattning med skiljedomar, grundade på parter frivilliga öfverenskommelse. Likasom jag ansett det vara ett lyckligt framsteg, att sådan utfästelse eller afsägelse af klanderrätt får, enligt nu föreliggande lagförslag, presumeras vara innefattad i sjelfva skiljeaftalet, lika bestämdt fasthåller jag för min del vid den hittills gällande lagstiftningens grundtanke, att af enskilde män i tvist mellan parter meddeladt utlåtande icke skall anses såsom dom i annat fall, än då parterne, med förbigående af domstolarne, till skiljemän öfverlemnat det slutliga afgörandet af deras tvist, men deremot icke må vinna laga kraft, då det endast har naturen af betänkande, vidräkning eller förlikningsförslag, som parterne på förhand uttryckligen förklarar icke skola utgöra hinder för sakens pröfning vid domstol.»

»Jag hemställer därför, att den föreslagna lagen måtte förklaras icke ega tillämplighet på skiljeaftal, som innefatta förbehåll om rätt för parterne att klandra skiljedomen.»

»Slutligen anser jag, att en vid domstol anhängig sak icke bör få skjutas under skiljemän, så vida detta icke sker i form af förlikning inför domstolen eller saken eljest derstädes nedlägges, i följd hvaraf lagen icke torde böra afse hänskjutande till skiljedomstol af andra frågor än sådana, som icke äro på domstols pröfning beroende.»

»I afseende å förslagets särskilda bestämmelser i öfrigt, tillåter jag mig göra följande anmärkningar:

»Stadgandet i § 1 att aftal om framtida tvisters afgörande af skiljemän eger giltighet endast i afseende å tvist, som härflyter af visst i aftalet bestämdt rättsförhållande, synes mig kunna missförstås så, att det icke skulle vara tillåtet att, exempelvis i ett arrendekontrakt, bestämma, att alla af kontraktet härflytande tvister skulle hänskjutas till skiljemän, utan att angifva de särskilda genom kontraktet uppkommande rättsförhållanden, hvaraf tvist kunde härflyta. Någon förändring af redaktionen torde härutinnan kunna ega rum.»

»Särskilda föreskrifter (§ 2) angående skiljeaftalets form, såsom att det skall upprättas i vissa fall skriftligt och med vittnen, i andra fall på annat sätt, torde icke vara erforderliga, utan snarare kunna leda till onödiga förvecklingar. För min del anser jag lagen böra såsom hittills till öfverexekutors fria pröfning öfverlemna bedömandet, huruvida parterne under skiljemännen skjutit det, hvarom dömdt blifvit.»

»Beträffande förslaget 9 § anser jag, att den tredskande partens bestridande af skiljeaftalets giltighet eller af dess tillämplighet å tvisten icke bör för den myndighet, som har att välja skiljeman i den tredskande partens ställe, utgöra tillräcklig anledning att undandraga sig valet, så vida icke myndigheten finner bestridandet lagligen grundadt.»

»Rörande frågan, åt hvilken myndighet valet bör uppdragas, är jag af den åsigt, att den största frihet i detta afseende kan lemnas den part, som ingenting försummat, och att han således bör i denna angelägenhet få vända sig till rätten i stad eller domaren å landet eller ock till den öfverexekutor, han finner för sig beqvämligast att anlita, hvarigenom man äfven förebygger tvist derom, huruvida skiljeman blifvit af behörig myndighet utsedd.»

»Genom någon jemkning af redaktionen i sista punkten af första stycket i 12 § torde stadgandet i 20 § kunna göras öfverflödigt.»

»Då skiljedom icke är undertecknad af alla skiljemännen, torde bevis erfordras derom att den eller de, som icke underskrifvit domen, deltagit i tvistens afgörande.»

»Äfven i andra afseenden anser jag en förändrad anordning af de olika ämnena och en förenklad redaktion vara af nöden; och anhåller jag att, för närmare angifvande af min uppfattning i de särskilda delarne, få aflemna följande af mig uppgjorda

Utkast till Lag om skiljemän.

§ 1.

Fråga af tvistemåls beskaffenhet, hvarom förlikning kan afslutas, så ock angående ersättning för skada, som någon genom brott annan tillfogat, kan, då den icke är på domstols pröfning beroende, hänskjutas till afgörande af en eller flere skiljemän.

Öfverenskommelse om sådana frågors afgörande af skiljemän kan jemväl afse framdeles uppstående tvist, härflytande af visst aftal eller visst angifvet rättsförhållande.

§ 2.

Skiljeaftal anses innebära utfästelse af parterne att åtnöjas med

skiljedomen, der icke sådan felaktighet förelupit, som i 13 § omförmäles.

Denna lag är icke tillämplig på skiljeaftal, som innefattar förbehåll om rätt för parterne att klandra skiljedomen.

§ 3.

Äro skiljemän ej nämnda i skiljeaftalet, och är deri ej heller bestämdt, till hvilket antal och på hvad sätt de böra utses, skola skiljemän vara tre, af hvilka hvardera parten väljer en och de sålunda valde tillkalla den tredje.

§ 4.

Angående jäf mot skiljemän, lika med Nya Lagberedningens förslag; dock att i första stycket ordet »målsmanskap» utbytes mot »förmynderskap».

§ 5.

Skola parterne hvar för sig välja skiljemän, och har endera parten lemnat motparten skriftlig underrättelse om sitt val, vare denne pliktig att, inom 14 dagar efter emottagandet deraf, om sitt val skriftligen underrätta den andra parten.

Då på grund af skiljeaftal angående framtida tvist part vill påkalla skiljedom, skall han, jemte underrättelse om sitt val af skiljeman, skriftligen meddela motparten uppgift på den eller de frågor, han vill till skiljemännen hänskjuta, och vare motparten skyldig att inom 14 dagar efter mottagandet häraf lemna den andra parten skriftlig underrättelse om sitt val af skiljeman.

§ 6.

Har skiljeman afsagt sig uppdraget eller på grund af jäf eller af annan orsak derifrån afgått, och har i anledning deraf den part, som honom utsett, erhållit skriftlig uppmaning att välja skiljeman i den afgångnes ställe, gälle angående skyldighet att om sådant val lemna motparten underrättelse hvad i 5 § stadgas.

Afgår skiljeman, som blifvit utsedd genom sjelfva skiljeaftalet, vare i afseende å den tvist, som är i fråga, aftalet förfallet.

§ 7.

Har part om sitt val af skiljeman underrättat motparten, må han ej utan dennes medgifvande återkalla valet.

§ 8.

Tredskas part att välja skiljeman eller kunna af parterne utsedde skiljemän icke om val af skiljeman sig förena, skall, der ej skiljeaftalet för sådant fall innehåller annan bestämmelse, skiljeman på anmälan utses af rätten i stad eller domaren på landet eller af öfverexekutor.

Mot myndighets beslut, hvarigenom skiljeman blifvit utsedd, må ej klagan föras; dock vare beslutet utan verkan, der domstol förklarar skiljeaftalet icke hafva egt giltighet eller tillämplighet å den tvist, hvarom fråga är.

§ 9.

Har, sedan yrkande om skiljeaftals tillämpning blifvit framställt, part bestridt yrkandet, eller har part, som skolat välja skiljeman, försummat fullgöra hvad honom i sådant afseende ålegat, och vill andra parten, hellre än att vidare påkalla skiljeaftalets tillämpning å tvisten, sin talan deri vid domstol utföra, må skiljeaftalet ej utgöra hinder för tvistens pröfning af domstol.

§ 10.

Parterne ega bestämma viss tid, inom hvilken skiljemannaåtgärden skall vara afslutad.

År sådan bestämmelse icke gifven, skall skiljedom meddelas inom sex månader från den dag, då skiljeaftalet afslutades, eller, der skiljeaftalet afser framtida tvister, från den dag, då dess tillämpning påkallades i den ordning, som i 5 § sägs, dock skall, derest tvist om skiljeaftalets giltighet eller dess tillämplighet anhängiggjorts vid domstol, tiden räknas från den dag, då sådan tvist blifvit slutligen afgjord.

År i afseende å någon fråga skiljedom icke meddelad inom stadgad tid, må skiljeaftalet icke utgöra hinder för frågans pröfning af domstol.

§ 11.

Uppkomma mellan skiljemän olika meningar, gälle den mening,

om hvilken mer än halfva antalet af skiljemännen sig förenar. Är ej nämnda flertal ense angående fråga, som blifvit till skiljemännen hänskjuten, vare i afseende derå skiljeaftalet förfallet.

§ 12.

Skiljedom skall skriftligen affattas och af skiljemännen undertecknas. Saknas skiljemans underskrift, föranleder detta icke domens ogiltighet, der den finnes vara af de fleste skiljemännen undertecknad och desse intyga, att den, hvilkens underskrift saknas, deltagit i tvistens afgörande.

§ 13.

Vill part hafva skiljedom häfd på den grund, att skiljeman var jäfvig eller af annan orsak obehörig eller att felaktighet eljest egt rum i afseende å ärendets behandling, eger han, vid förlust af vidare talan, instämma sitt påstående derom till domstol inom 90 dagar efter det skiljedomen i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift honom tillställes.

§ 14.

Är skiljedom gifven efter den i 12 § stadgade tid eller hafva skiljemän öfverskridit sitt uppdrag eller meddelat dom angående fråga, som ej enligt lag må skjutas under skiljemän, vare det ogilt, ändå att talan derom icke blifvit förd i den ordning 13 § föreskrifver. Är domen ogill i någon del, och kan den af sådan anledning icke verkställas i öfrigt, vare den i sin helhet ogill.

§ 15.

Skall enligt lag eller författning viss fråga pröfvas af skiljemän, gälle hvad derom är särskildt stadgad.

Denna lag träder i kraft den 188 och skall icke gälla, der tillämpning af skiljeaftal påkallats före nämnda dag. Ej heller eger lagen tillämplighet i afseende å förut ingånget skiljeaftal, så vida icke parterne utfäst sig att nöjas åt skiljemännens beslut.»

Justitierådet *Olivecrona* tillade härvid för sin del:

»Enligt min uppfattning har det af Justitierådet Åbergsson här upplästa utkast till Lag om skiljemän ett afgjordt företräde framför det remitterade förslaget, i ty att det är kortare, redigare uppställt och i formelt hänseende utmärker sig genom ett klarare lagspråk. Om detsamma ytterligare förkortades och bestämmelserna deri inskränktes i den riktning, som jag i mitt föregående anförande angifvit, skulle det säkerligen kunna, enligt mitt förmenande, tjena till underlag för ett ändamålsenligt förslag till lagstiftning i ämnet.»

Justitieråden *Olivecrona*, *Hernmarck* och *Wedberg* anförde härefter: I likhet med Nya Lagberedningens principbetänkande äfvensom de äldre lagförslagen, tillåter förevarande förslag, på sätt 14 § närmare utmärker, att en vid domstol redan anhängiggjord tvist må af parterne hänskjutas från domstol till skiljemän. Ett efter tvistens instämning till domstol emellan parterne slutet aftal om tvistens skjutande under skiljemän skall, derest parterne enligt skiljeaftalet äro pligtige att nöjas med skiljedomen, enligt nämnde paragraf medföra den verkan, att domstolen måste afbryta handläggningen af målet och låta detsamma hvila till dess någon af parterne begär, att målet af domstolen åter företages.

Det kan dock med skäl fordras att, innan en tvist drages inför domstol, parterne göra för sig klart, huruvida tvisten är egnad att afgöras af skiljemän, och, der de å ömse sidor finna detta sätt för tvistens lösning fördelaktigast, omedelbart utan anlitan af domstol hänskjuta saken till skiljemäns behandling. Sedan tvisten blifvit anhängiggjord vid domstol, är det icke med god ordning öfverensstämmande, att målet undandrages domstolens pröfning annorledes än genom förlikning eller målets nedläggande. Vål kan det icke förekommas att, efter det en tvist blifvit dragen inför domstol, parterne öfverenskomma om tvistens afgörande af skiljemän; men en sådan öfverenskommelse torde icke böra tillerkännas någon rättslig verkan, med mindre den vid domstolen förda talan återkallas.

Den föreslagna anordning, enligt hvilken en vid domstol anhängiggjord tvist, som sedermera af parterne skjutits under skiljemän, komme att hvila vid domstolen i afbidan af skiljedomen, skulle dessutom medföra åtskilliga olägenheter så väl för domstolen som parterne. Så t. ex. skulle, derest efter ingäendet af skiljeaftalet ingendera parten hos domstolen påkallade målets afskrifning eller fullföljde detsamma, saken kunna komma att hvila hos domstolen under obegränsad tid. Om underrätt redan dömt i saken och parterne, sedan tvisten blifvit

fullföljd i öfverrätt, hänskjutit densamma till afgörande af skiljemän, synes, vid det förhållande att skiljemän icke ega makt att häfva ett af domstol meddeladt utslag, en konflikt kunna komma att uppstå emellan en skiljedom och ett af domstol gifvet beslut, hvars rättskraft icke blifvit upphäfd.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt hemställes, att den grundsats måtte på lämpligt ställe i den föreslagna lagen uttalas, att aftal, som efter en tvistefrågas anhängiggörande vid domstol slutes angående densammas afgörande af skiljemän, icke medför någon verkan med mindre saken vid domstolen nedlägges; och torde följaktligen de bestämmelser i förslaget, som stå i strid mot berörda grundsats, böra i öfverensstämmelse med samma grundsats förändras eller ock utgå.

Justitierådet *Örbom*, med hvilken Justitierådet *Svedelius* instämde, yttrade: »För min del kan jag icke instämma i hvad som blifvit anfördt om vådorna och olägenheterna af den i förslaget och särskildt i 14 § framträdande grundsatsen att äfven i en vid domstol redan anhängig tvist skiljemannaförfarandet må genom parternes aftal inledas utan att för aftalets giltighet erfordras, att parterne på förhand helt och hållet nedlägga sin talan i målet. Då parterne eljest förena sig i anhållan om *uppskof* med målet för att söka åstadkomma förlikning, lär väl sådant icke af domstolen förvägras; och det är mig ej rätt klart hvarföre den omständigheten, att parterne redan hos domstolen gifva tillkänna, att de vilja ikläda förlikningsförsöket den af lagen i allmänhet godkända och genom speciella föreskrifter ordnade formen af en skiljemannaåtgärd, skulle i och för sig böra beröfva dem den eljest visst icke oskäligen förmånen att, derest af en eller annan oförutsedd orsak dylik åtgärd ej kommer till stånd och således förlikningsförsöket misslyckas, få vid domstolen åter fullfölja saken. Så vidt jag kunnat uppfatta förhållandena förefinnes ej någon anledning till farhåga, att just denna, mera regelbundna form för åstadkommande af förlikning utom rätten skall mera än andra utvägar för uppnående af samma önskningsmål komma att vare sig af parterne eller domstolen missbrukas eller eljest frankalla konflikter och förvecklingar. Hvad särskildt angår möjligheten af en konflikt emellan en under det målet är anhängigt i öfverrätt tillkommen skiljedom samt underrättens dom, torde endast behöfva uppmärksammas att i förevarande fall den på grund af öfverrättens tillstånd tillkomna skiljedomen varder på ungefär enahanda sätt som annan i öfverrätten träffad förlikning satt i stället för den öfverklagade underrättsdomen, hvilken i och med detsamma så väl formelt som materiellt förlorar all rättskraft. Den formella oegentligheten

att, derest efter ingåendet af skiljeaftalet saken skulle lemnas hvilande i afbidan på anmälan af part om dess återupptagande eller afskrifning, men sådan anmälan ej skedde, saken kunde komma att hvila under obegränsad tid, är ej af principiell natur utan härflyter endast från en oväsentlig brist eller ofullständighet i en af förslagetets detaljer, hvilken med lätthet afhjelpes på sätt jag vid 14 § får tillfälle att närmare utveckla.»

§ 2.

Justitierådet *Örbom* yttrade vidare: »Emot inuehållet af denna paragraf har jag icke någon väsentlig anmärkning att framställa, men anser mig böra gifva tillkänna att, enligt min åsigt, föreskriften i 1 mom. om skriftlig form och vittnen å skiljeaftal icke innebär, att detta i saknad deraf ovilkorligen är en nullitet utan endast innefattar en med stadgandet i 9 kap. 1 § Handelsbalken analog påminnelse om behovet af dylik form för vinnande af exekutiv verkställighet å den blifvande domen. Skulle den här föreslagna lydelsen af nämnda mom. icke anses medgifva en sådan tolkning, hemställer jag att denna olägenhet måtte afhjelpas genom någon ändamålet motsvarande ändring af redaktionen.»

Justitierådet *Svedelius* ansåg lika med Justitierådet *Åbergsson* någon viss form för skiljeaftal ej böra föreskrivas och hemställde, att förslaget i öfverensstämmelse härmed skulle ändras.

Justitierådet *Olivecrona* åberopade hvad han redan angående den nödvändiga formen för ett rättsgiltigt skiljeaftal anført.

§ 3.

Då benämningen »skiljeaftal» redan i föregående paragraf begagnats för att utmärka ett aftal om tvists afgörande af skiljemän, ansågs den i början af förevarande paragraf ställda satsen »Är aftal träffadt om framtida tvisters afgörande af skiljemän» lämpligen kunna utbytas mot det kortare uttrycket: »Afser skiljeaftal framtida tvist».

§ 7.

De i ifrågavarande paragraf förekommande orden »i tvist, som ej är på domstols pröfning beroende», äfvensom de strax derpå förekommande orden »enligt skiljeaftal» ansågos såsom öfverflödiga böra utgå.

Justitierådet *Olivecrona* tillade att, enligt hans mening, äfven de i ifrågavarande paragraf förekommande orden: »fullgöra det val, som på honom ankommer,» lämpligen kunde utbytas mot det mycket kortare uttrycket: »välja skiljeman».

I öfrigt hemställes att, enär den i denna paragraf föreslagna anordning, enligt hvilken den part, som påkallade skiljemannaförfarande, måste i angifna fallet icke en, utan två gånger uppvakta motparten, vore för den förre oskäligt betungande, orden »sist vid uppfordran, som sker efter fjortonde dagen från det han mottagit uppmaningen,» måtte utbytas mot orden »inom fjorton dagar derefter».

§ 8.

Justitierådet *Olivecrona* hemställde om den förkortning af redaktionen att, i stället för orden: »välja skiljeman i den afgångnes ställe,» måtte sättas orden: »välja annan skiljeman».

§ 9.

Justitieråden *Svedelius*, *Hernmarck* och *Örbom* förklarade sig i hufvudsak biträda det förslag till redaktion af här ifrågavarande bestämmelser, som Justitierådet *Åbergsson* i det af honom uppgjorda redaktionsutkast (§ 8) framlagt. Visserligen vore det efter Justitierådens åsigt principiellt riktigast om, såsom i Nya Lagberedningens principbetänkande förordas, befogenheten att i här afsedda fall utse skiljeman tillerkändes endast den underrätt, som är behörig domstol beträffande det föreliggande anspråket, eller undantagsvis domstolens ordförande. Men då en sådan föreskrift under nuvarande förhållanden möjligen kunde framkalla förvecklingar eller tidsutdrägt, ansågo Justitieråden sig icke böra hemställa om ändring af förslaget i sådant syfte, utan funno tills vidare lämpligare att såsom förebild för bestämmelserna i denna del uppställa stadgandet i 8 § af förordningen om allmän flottled den 30 December 1880, hvilket stadgande icke veterligen mött svårighet vid tillämpningen.

Justitierådet *Wedberg* ansåg, att ansökning om val af skiljeman borde göras hos öfverexekutor i den ort, der behörig domstol för tvistens afdömande funnes för den händelse, att den, som satt skiljemannaförfarandet i gång, i stället skolat anhängiggöra sin talan vid rätten.

Justitierådet *Olivecrona* anförde att, enligt hans uppfattning, borde ansökning om val af skiljeman allena kunna ske hos domstolen eller

domaren i den ort, der tvisten, om den skolat vid domstol anhängiggöras, äfven bort instämmas. Att det blott tillkommer vederbörlig domstol att utse åt parter skiljeman, är en princip, som genomgår den tyska lagstiftningen rörande »Schiedsrichterliches Verfahren», hvarifrån grundtankarna till ifrågavarande lagförslag synes vara hemtade.

§ 10.

Justitieråden *Olivecrona*, *Hernmarck* och *Örbom* anmärkte att part, som underrättat motparten om sitt val af skiljeman, borde vid sitt val vara lika bunden, ehvad underrättelsen meddelats muntligen eller skriftligen, och hemstälde förty samt med hänsyn till den förändrade affattning, som föreslagits för nästföregående paragraf, att ifrågavarande paragraf måtte erhålla den af Justitierådet *Abergsson* i 7 § af hans redaktionsutkast föreslagna lydelse.

Justitierådet *Svedelius* erinrade, att, till följd af föreslagna affattningen af nästföregående paragraf, orden: »eller hos öfverexekutor uppgifvit hvilken skiljeman han valt» borde ur denna paragraf utgå.

§ 11.

Enär, enligt hvad 7 och 8 §§ utmärkte, parter skulle ega att med gällande verkan i skiljeaftalet öfverenskomma om annan ordning för val af skiljeman, än den i nämnde paragrafer föreskrifna, samt, der parterne aftalat om sådan särskild ordning, endera partens försummelse att iakttaga densamma torde böra medföra enahanda påföljd, som i förevarande paragraf blifvit bestämd för eftersättande af den i 7 och 8 §§ stadgade ordning, hemstälde Justitieråden *Svedelius*, *Wedberg* och *Örbom* att, i ändamål att bereda förevarande paragraf tillämplighet äfven å det fall, att part, som skolat välja skiljeman, försummat fullgöra hvad honom enligt skiljeaftalet i sådant afseende ålegat, det i ifrågavarande paragraf förekommande uttrycket »enligt 7 eller 8 §» måtte utbytas mot orden: »i sådant afseende».

Justitieråden *Olivecrona* och *Hernmarck*, som häri instämde, anmärkte derjemte, att då uti det i paragrafen afsedda fall den icke tredskande parten kan intaga den ställning till sjelfva tvistefrågan, att han uti en rättegång derom rätteligen borde befinna sig å svarande-sidan, samt det icke torde böra åligga honom att instämma tvisten, men förslagets redaktion ej utesluter den tolkning, att han skulle vara skyldig

dertill, ansågo Justitieråden att, till undanrödjande af hvarje tvekan i detta afseende och för att bringa affattningen af ifrågavarande stadgande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den i 15 § för ett analogt fall begagnade redaktionen, åt slutet af 11 § borde gifvas ungefärligen följande lydelse: »— — och vill andra parten ej vidare påkalla skiljeaftalets tillämpning, vare samma aftal i afseende å den föreliggande tvistefrågan förfallet».

§ 12.

Justitieråden *Svedelius*, *Wedberg* och *Örbom* förenade sig om följande anmärkningar:

Något giltigt skäl hvarför, såsom den föreslagna lydelsen af denna paragraf utmärker, parter skulle sakna rätt att annorledes än i sammanhang med sjelfva skiljeaftalet bestämma den tid, inom hvilken skiljemannaåtgärden skall vara afslutad, torde icke förefinnas. Tvärtom synes i åtskilliga fall, t. ex. der en sorgfällig handläggning af den till skiljemän hänskjutna tvisten befinnes oundgängligen kräfva längre tid, än parterne ursprungligen beräknat, det vara synnerligen angeläget att parterne ega rätt att genom särskild öfverenskommelse utsträcka tiden för skiljemannaåtgärden.

I afseende å det föreslagna stadgandet att, om ej skiljedom meddelats inom bestämd tid, part eger instämma tvisten till domstol, må erinras att rättigheten att draga en tvist under pröfning af domstol enligt gällande rättegångsordning i allmänhet beror af den ställning såsom käre eller svarande, den part, som vill anlita domstolen, i sjelfva verket innehar i tvisten; och då frågan, huruvida provokatorisk rättegång i visst fall må tillåtas, måste anses ligga utanför de ämnen, med hvilka ifrågavarande lagförslag har att taga befattning, torde följden deraf, att skiljedom icke blifvit meddelad inom den af parterne eller eljest i lag stadgade tid, böra bestämmas sålunda, att skiljeaftalet i afseende å den ifrågakomna tvisten förfallit.

Med anledning häraf och enär innehållet af förevarande paragraf i öfrigt delvis synes böra affattas i tydligare ordalag, än de i förslaget begagnade, hemställes att denna paragraf måtte erhålla ungefärligen följande förändrade lydelse:

»Parterne ega bestämma viss tid, inom hvilken skiljemannaåtgärden skall vara afslutad. Är sådan bestämmelse ej gifven, skall skiljedom meddelas inom sex månader, räknade från den dag, då skiljeaftalet slöts, eller, der skiljeaftalet afser framtida tvister, från den dag, då dess tillämpning påkallades i den ordning, som i 3 § sägs; dock skall,

derest tvist om skiljeaftalets giltighet eller tillämplighet anhängiggjorts vid domstol, tiden räknas från den dag, då sådan tvist blifvit slutligen afgjord. Är ej skiljedom meddelad inom den af parterne eller eljest bestämda tid, vare i afseende å den tvist, som till skiljemän hänskjutits, skiljeaftalet förfallet.»

Hvad senare stycket af denna paragraf i förslaget innehåller torde rätteligen hafva sin plats i 19 §, som handlar om de öfriga fall, då en skiljedom är ogill.

Justitieråden *Olivecrona* och *Hernmarck*, som förklarade sig instämma med nämnde ledamöter af Högsta Domstolen, hemstälde tillika huruvida icke i paragrafen borde inflyta den bestämmelse att, i händelse jemlikt 9 § rätten eller domaren eller öfverexekutor utsett skiljeman, tiden af sex månader för skiljemannaåtgärdens afslutande skall räknas från den dag beslutet om nämnde skiljemans utseende meddelats. Genom hvarjehanda invändningar af ene parten emot skiljeaftalets tillämpning och genom hans tredska att välja skiljeman kan nemligen en så lång tidsutdrägt orsakas, att, derest det i paragrafen såsom allmän regel gifna stadgande rörande beräkandet af terminen för skiljemannauppdragets utförande skulle i sådant fall tillämpas, den tidrymd, inom hvilken skiljemännen borde hafva fullgjort sitt arbete, blefve allt för kort för ändamålet.

§ 13.

På det att redan här må otvetydigt framgå, att denna paragraf endast eger tillämpning å skiljeaftal, som ingås efter det denna lag trädt i kraft, hemstälde Justitieråden *Svedelius*, *Hernmarck* och *Örbom* att paragrafen måtte erhålla ungefär följande lydelse:

»Varder skiljeaftal slutet utan förbehåll om rätt för parterne» etc.

I öfrigt hemstälde Justitieråden, att denna paragraf äfvensom den nästföljande 14 §, hvilka innehålla allmänna konstitutiva grunder i fråga om skiljeaftals natur och rättsliga betydelse i väsentliga delar, måtte erhålla sin plats i lagen näst efter de i 1 och 2 §§ nedlagda hufvudgrunder och framför de med § 3 begynnande detaljbestämmelserna, helst genom en dylik anordning lagen synes vinna i enkelhet och öfverskådlighet.

Justitierådet *Olivecrona* ansåg likaledes att denna paragraf rätteligen borde ega plats i början af lagen eller i omedelbart sammanhang med § 1. Men som, enligt den åsigt Justitierådet redan uttalat, det

icke borde tillåtas att i skiljeaftal göra förbehåll om rätt att klandra skiljedom, hemställes att § 13 måtte formuleras så, att innehållet uttryckte, att i skiljeaftal icke må införas förbehåll om rätt att klandra skiljemäns dom, och att, om sådant likväl göres, förbehåll i ty fall skall vara utan laga verkan.

§ 14.

Till afhjelpande af den förut omförmälda ofullständigheten i här föreslagna bestämmelser för den händelse att mål till följd af skiljeaftal lemnas »hvilande», hemställde Justitieråden *Svedelius* och *Örbom* om den ändring derutinnan att, när giltigt skiljeaftal kommit till stånd, saken skulle af domstolen på bestämd, efter ändamålet lämpad tid *uppskjutas* samt efter uppskofstidens utgång *afskrifvas*, derest icke dessförinnan anmälan om sakens återföretagande skett eller ytterligare anstånd blifvit af domstolen beviljad.

§ 16.

I likhet med Justitierådet *Åbergsson* ansågo Justitieråden *Svedelius*, *Hernmarck*, *Wedberg* och *Örbom* det vara af vigt att den i förslaget indirekt uttalade regeln, att för åstadkommande af en giltig skiljedom oundgängligen erfordras att samtliga skiljemännen deltagit i ärendets behandling eller frågans pröfning, erhåller bestämdare uttryck i lagtexten.

Då den redaktion, som denna paragraf erhållit, icke syntes fullständigt uttrycka hvad dermed åsyftades, hemställde Justitierådet *Oliversona*, att paragrafen måtte omredigeras i den syftning, som i § 12 af det af Justitierådet *Åbergsson* affattade utkast förekommer.

§ 17.

Då det för bevarande af fatalier i förevarande fall icke är tillfyllest att stämningen uttages, utan måste erfordras att genom den sammans delgifning med vederparten saken verkligen instämnes till domstolen, samt tiden för instämmande af klander å skiljedom syntes böra, i öfverensstämmelse med hvad redan vore stadgad i förordningen om allmän flottled den 30 December 1880, § 8, och grufvestadgan den 16 Maj 1884, § 12, samt i principbetänkandet och äldre lagförslagen jemväl blifvit föreslaget, bestämmas till nittio dagar efter del-

fåendet, hemställde Justitieråden *Hernmarck* och *Wedberg* att ifrågasvara paragraf måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Står det part öppet att klandra skiljedom, och vill han anställa sådant klander, vare han, så framt ej genom skiljeaftalet är annorlunda bestämdt, pliktig att, vid förlust af vidare talan, till domstol instämna sitt klander inom nittio dagar efter det domen i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift honom tillställes.»

På nyss anförda skäl och på det att i förevarande fall, der en viktig förändring i gällande rätt åsyftas i ändamål att genom utstakande af viss fatalietid för klander å skiljedom bereda domen en hittills saknad rättskraft, påföljden af uteblifvet klander, särskildt i fråga om domens eventuella verkställighet, måtte redan här med största möjliga tydlighet framhållas för vederbörande parter, ansågo Justitieråden *Svedelius* och *Örbom* sig böra, med stöd jemväl af redan åberopade paragrafer i lagen om allmän flottled och grufvestadgan, hemställa om ungefär följande lydelse af denna paragraf:

»Står på grund af derom i skiljeaftalet gjordt förbehåll part öppet att väcka klander emot skiljedom, vare han, så framt ej annorledes är aftaladt, pliktig att till behörig domstol instämna klandret inom nittio dagar efter det domen i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift honom tillställes. Försittes klandertid i ty fall, vare det så ansedt som hade parten i skiljeaftalet utfäst att åtnöjas med domen.

I skiljemännens beslut i fall, som här afses, bör tydlig hänvisning lemnas om hvad den missnöjde, efter hvad nyss är föreskrifvet, har att iakttaga».

Dessutom hänvisade Justitieråden beträffande denna paragraf till sina yttranden vid *sista stycket* i föreslagna lagen om skiljemän äfvensom vid förslaget till förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen.

Med de åsichter Justitieråden *Olivecrona* och *Åbergsson* förut i ämnet uttalat, ansågo Justitieråden denna § böra ur förslaget utgå.

§ 18.

Justitieråden *Hernmarck* och *Wedberg* ansågo det böra i förevarande paragraf tydligare, än som skett, utmärkas, att talan enligt samma paragraf finge föras endast i afseende å felaktighet i fråga om skiljemannadomstolens sammansättning och ärendets formella behandling i öfrigt, och hemställde förty samt med hänsyn till den förut till-

styrkta ändringen af nästföregående paragraf, att nu ifrågavarande paragraf måtte erhålla följande lydelse:

»Vill part hafva skiljedom häfd på den grund att skiljeman var jäfvig eller af annan orsak obehörig eller att felaktighet eljest egt rum i afseende å ärendets behandling, eger han sitt påstående derom till domstol instämma, ändå att skiljeaftalet ej innehåller förbehåll om rätt att klandra skiljedomen; vare dock pligtig instämma sin talan inom den tid och vid den påföljd, som i 17 § sägs».

På de af nämnde Justitieråd anförda grunder samt med hänvisning till innehållet af 49 § utsökningslagen äfvensom till de vid 17 § framställda erinringar, så vidt de ega tillämplighet jemväl i förevarande paragraf, hemställde Justitieråden *Svedelius* och *Örbom*, att densamma måtte erhålla ungefär följande lydelse:

»Der part på den grund att skiljeman var jäfvig eller af annan orsak obehörig eller att annan felaktighet egt rum i afseende å ärendets behandling vill hafva skiljedom häfd, med hvilken han eljest är pligtig att åtnöjas, eger han att draga frågan derom under domstols pröfning så framt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det skiljedomen delgafs honom på sätt i 17 § sägs; dock må af sådan talan hinder ej möta mot domens bringande till verkställighet så vida ej domstolen, der talan är anhängig, annorledes förordnar».

Justitierådet *Olivecrona*, som var af den mening att klander å skiljemäns dom icke borde tillåtas i andra fall än der bestämda formfel i skiljemannaförfarandet egt rum, eller derest skiljeman varit obehörig att med skiljedom taga befattning, ansåg den af Justitierådet *Åbergsson* i utkast föreslagna redaktion af § 13 bättre uttrycka hvad som i ämnet borde sägas, hvarföre Justitierådet för sin del hemställde om förändring af redaktionen i den rigtning, som nämnda utkast angåfve.

§ 19.

Med hänvisning till hvad redan blifvit anmärkt vid senare stycket af förslagets 12 §, hemställde Justitieråden *Olivecrona*, *Herumarek* och *Wedberg* att förevarande paragraf måtte affattas sålunda:

»Är skiljedom gifven efter utgången af den för skiljemannaåtgärden bestämda tid eller öfverskrida skiljemän sitt uppdrag eller meddela de dom angående fråga, som ej enligt lag må skjutas under skiljemäu, skall hvad skiljemännen sålunda dömt vara ogilt, ändå att

talän derom icke föres. Är domen ogill i någon del, och kan den af sådan anledning ej verkställas i öfrigt, vare den ogill i allo.»

Justitieråden *Svedelius* och *Örbom*, hvilka instämde i hvad bemälda ledamöter af Högsta Domstolen yttrat, ansågo sig derjemte böra erinra att förslaget icke lemna domstolarne fullständig anvisning på alla de formella afvikelser från lagens eller skiljeaftalets föreskrifter, som böra föranleda till skiljedomens ogiltighet. I denna paragraf upptagas åtskilliga nullitetsgrunder, som äro af den genomgripande beskaffenhet att domen är ogill, äfven om talan emot densamma icke föres vid domstol. Men derjemte förekomma andra, i 18 § allenast antydda felaktigheter, som icke äro ovilkorliga nullitetsgrunder utan blifva betydelselösa, om domen ej klandras inom föreskrifven tid; och slutligen förefinnes ännu en klass af afvikelser från det normala förfarandet, som uppenbarligen äro så underordnade, att de i hvad fall som helst ej böra föranleda domens ogiltighet (t. ex. afvikelse från tidsfristerna i 7 och 8 §§). Visserligen lemnas i motiven till förslaget om förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen (pag. 31) åtskilliga antydningar om de förhållanden, som anses böra uppmärksammas vid verkställighetsfrågans pröfning hos öfverexekutor, men dessa äro icke fullt uttömmande och dessutom är det utan tvifvel angeläget att den anmärkta ofullständigheten i fråga om de särskilda kategorierna af verkliga nullitetsgrunder varder i sjelfva lagtexten i möjligaste måtto afhjelpat, hvilket torde kunna ske genom deras påpekande i denna paragraf, så vida de ej redan dessförinnan med större bestämdhet framhållas i 18 eller andra föregående §§.

§ 20.

Justitierådet *Wedberg* anmärkte att, hvad anginge eventuellt skiljeaftal, den eller de frågor, hvarom skiljedom i hvarje särskildt fall påkallades, omöjligen kunde vara angifna i sjelfva skiljeaftalet och således icke heller kunde anses vara, såsom förslagets författare i förevarande paragraf uttryckt sig, i skiljeaftalet öfverlemnade till skiljemännens pröfning. Derföre och med hänsyn till hvad förut blifvit anmärkt i fråga om giltigheten af skiljeaftal, som slötes angående redan vid domstol anhängig tvist hemställdes att denna paragraf måtte erhålla följande förkortade affattning:

»Hafva skiljemän i sin dom förbigått fråga, som varit till deras pröfning öfverlemnad, och hafva de ej, innan tiden för skiljemanna-

åtgärden utgick, meddelat särskild dom öfver det förbigångna, står det part fritt att till domstol instämna sådan fråga.»

Med hänvisning till hvad förut blifvit anfördt instämde häri Justitieråden *Olivecrona*, *Svedelius*, *Hernmarck* och *Örbom* samt tillade, att, till förekommande af eljest möjligen uppstående tvekan om lagens mening, borde, i analogi med hvad 47 § utsökningslagen innehåller om annan dom, till denna paragraf fogas ett tillägg gående ut derpå, att hvad i paragrafen är stadgad gäller äfven det fall, då skiljedom af öfverexekutor befunnits så mörk, att äskad verkställighet derå ej kunnat meddelas.

§ 21.

Denna paragraf ansågo Justitieråden *Olivecrona*, *Svedelius*, *Hernmarck* och *Wedberg* böra ur förslaget utgå af följande skäl:

Uppdraget att vara skiljeman är en helt och hållet privat befattning, som ingen mot sin vilja är pliktig att åtaga sig. Med denna beskaffenhet af skiljemannauppdraget torde bäst öfverensstämman, att ersättningen för dermed förenade kostnader och besvär får bero på öfverenskommelse emellan vederbörande eller, i brist deraf, på pröfning af domstol. Att, såsom i förevarande paragraf blifvit föreslaget, skiljemännen skulle ega att sjelfve tillägga sig godtgörelse i berörda afseende och således döma i egen sak synes desto hellre egnadt att framkalla missbruk, som fasta grunder för ersättningens bestämmande i detta fall saknas. Väl skulle det enligt förslaget stå part öppet att inom viss tid vid domstol klandra skiljemännens beslut i denna del; men då förslaget icke tillika löst den frågan, hvilken domstol skulle vara behörig att upptaga sådant klander, lärer denna fråga i vissa fall, t. ex. der skiljedomen angår flera tvistepunkter, hvilka, om de skolat underkastas rättslig pröfning, tillhört skilda domstolar, komma att medföra en ovissheit, som för parts klandertalan kan blifva olycksdiger.

Justitierådet *Örbom* anförde: »Denna paragraf lemnas af mig utan vidare anmärkning än att dels deri bör inflyta att rätt till instämning eger rum äfven om parterne icke förbehållit sig att få klandra skiljedomen, dels ock att till förebyggande af osäkerhet i fråga om behörig domstol för pröfning af det här afsedda klandret bör uti paragrafen inrymmas en bestämmelse, hvaraf framgår att sådan talan må, allt efter som den missnöjde finner lämpligt, instämmas vare sig till domstol, der

skiljemännen eller någon af dem må sökas i tvistemål, som dess person rörer, eller ock till domstol, der klandertalan i förut i lagen omförmälda fall må anhängiggöras.»

»I öfrigt kan jag ej dela de i fråga om denna paragraf uttalade betänkligheter. För skiljemännen är den egentligen mindre behöfelig, ty i sakens natur ligger att frågan om kostnaden för skiljemannaförfarandets åvägbringande och i synnerhet om ersättningen till skiljemännen i regeln, äfven utan särskildt omnämmande, åtföljer hufvudsaken och anses derifrån oskiljaktig. Skiljemännen ega för öfrigt i sitt våld att göra åtnjutandet af en viss ersättning till vilkor för uppdragets antagande och kunna dessutom tilltvinga sig snart sagdt hvilken ersättning som helst i förskott af den vinnande genom att vägra domens utlemnande innan deras anspråk blifvit tillfredsstäldt. Det är dels såsom korrektiv mot missbruk i dylika fall, der fasta grunder för ersättningens bestämmande saknas, dels ock såsom ett medel att tillförsäkra den vinnande parten exekution hos den tappande för hvad den förre enligt domen nödgats förskjuta till skiljemännen, som denna paragraf har sin egentliga betydelse.»

§ 22.

Enär i de fall, då enligt annan lag eller författning viss fråga skulle prövas af skiljemän, skiljemannaförfarandet måste anses vara genom samma lag eller författning så fullständigt regleradt, som lagstiftaren i hvarje af dessa fall åsyftat, och desamma låge utanför området för den föreslagna lagen, hvilken handlade om sådant skiljemannaförfarande, som grundade sig på frivilligt aftal, hemstälde Justitieråden *Olivecrona*, *Svedelius*, *Hernmarck* och *Örbom*, att hvad förevarande paragraf innehölle om de föreslagna stadgandenas tillämplighet äfven i förstnämnda fall måtte utgå och denna paragraf följaktligen erhålla följande lydelse:

»Der enligt lag eller författning viss fråga skall prövas af skiljemän, gälle hvad derom är särskildt stadgadt.»

Beträffande sista stycket af förslaget yttrade Justitieråden *Olivecrona*, *Svedelius*, *Hernmarck*, *Wedberg* och *Örbom*:

Skiljemannaförfarandet, sådant det i den föreslagna lagen blifvit ordnad, hvilat väsentligen å den genom parternas aftal därför lagda grund och lagens föreskrifter afse endast att i vissa hänseenden, der aftalet är ofullständigt, komplettera detsamma. Vid sådant förhållande och då i förevarande fall icke någon omständighet är för handen, som

kan berättiga till afvikelse från den allmänna regeln att rättsverkningarna af ett aftal böra bedömas efter de omständigheter och förutsättningar, under hvilka aftalet ingicks, bör den föreslagna nya lagen icke annorledes än med parternas uttryckliga begifvande erhålla tillämpning å skiljeaftal, som slutits innan lagen trädde i kraft. Att, såsom det blifvit föreslaget, den nya lagen i åtskilliga ganska viktiga hänseenden skall komplettera äfven skiljeaftal, som tillkommit på en tid då ingen kunde ana tillkomsten än mindre innehållet af en sådan lag, synes icke allenast principiellt origtigt utan äfven föranledande praktiska olämpor. Särskildt är det af vikt att de i 17 och 18 §§ stadgade frister icke emot parternes vilja tillämpas å äldre skiljeaftal.

I fråga om åtskilliga rent formella bestämmelser såsom t. ex. i 6—10 §§ kan det visserligen anses vara om ej angeläget åtminstone oskadligt, att dessa vinna tillämpning å de äldre aftalen. Men så vida den nya lagens stadganden derutinnan icke stå i strid med nu gällande lag om skiljeaftal, lära de utan tvifvel in praxi komma att så mycket som möjligt efterföljas utan att något särskildt stadgande derom erfordras. Skulle de åter vara oförenliga med den lag, som gälde vid skiljeaftalets tillkomst, böra de deremot icke kunna påtrugas de aftalande.

På grund af hvad sålunda blifvit anmärkt och med åberopande af den åsigt Högsta Domstolen uttalat vid granskningen af 66 § in-teckningslagen hemställes följaktligen att förevarande stycke i likhet med lagens öfriga delar måtte affattas så, att all tillämpning af lagen å äldre skiljeaftal utan parternas medgifvande varder förebygd.

Justitierådet *Örbom*, med hvilken Justitierådet *Svedelius* instämde, yttrade slutligen: »I motiven (pag. 29) finnes anmärkt att vid samtliga de i förslaget förekommande bestämmelser, hvilka ansetts vara af den beskaffenhet, att de genom särskild öfverenskommelse i skiljeaftalet kunde af parterne efter deras godtfinnande förändras, detta blifvit i förslaget tydligt angifvet genom intagande af ett uttryckligt förbehåll om en sådan rätt för parterna, hvadan samtliga de stadganden, vid hvilka dylikt förbehåll ej finnes infördt, vore sådana, som borde vara för parterna »vilkorligen förbindande».

»Den anförda regeln synes mig dock icke vara fullt konsekvent iakttagen, såsom exempel hvarå kunna anföras stadgandena i 15 § 1 punkten samt 16 och 21 §§, hvilka, ehuru något förbehåll af antydda slag der ej förekommer, uppenbarligen varda utan verkan, derest t. ex. parterne i skiljeaftalet fastställt att skiljedomen skall vara af skiljemännen *enhälligt* beslutad och af dem *samtliga* undertecknad eller ock

med skiljemännen öfverenskommit att desse ej skola njuta godtgörelse. Den anförda slutföljden af förbehållets obefintlighet håller naturligtvis ej heller streck i de fall, der parterne genom ett nytt efteråt tillkommet aftal ordna sina förhållanden, såsom t. ex. då parterne godkänna skiljemannaåtgärden fastän den skett efter den för uppdraget fastställda tid eller med öfverskridande af uppdraget (jmför 12 § sista punkten och 19 §).»

»Jag har velat påpeka dessa förhållanden, emedan jag för min del af frånvaron i lagtexten af förbehåll om parternas rätt att annorledes aftala icke alltid eller ovilkorligen vill draga den slutsats, att dylik rätt är dem betagen, utan anser det böra bero på sakens natur huruvida denna rätt tillkommer dem eller icke.»

2:o. *Förslaget till förordning angående förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen den 10 Augusti 1877.*

Justitierådet *Åbergsson* anförde:

»Om, såsom jag föreslagit, till begreppet af skiljedom enligt lagens mening kommer att höra, att klander deremot icke kan vid domstol anställas, så vida den i laga ordning tillkommit, förenklas i väsentlig mån utsökningslagens stadgande om domens verkställighet. Det skulle för öfverexekutor ofta hafva föranledt stora svårigheter att förvissa sig, att klandertalan mot domen icke blifvit inom föreskrifven tid anstald, i synnerhet då man tager i betraktande svårigheten att i vissa fall bestämma, hvilken domstol skulle hafva varit behörig att upptaga sådan talan. Det är visserligen sant, att äfven efter mitt förslag part skulle ega att vid domstol yrka skiljedomens upphäfvande på grund af formfel; men jag föreställer mig, att domens verkställande icke behöfver uppehållas i afbidan på utgången af den tid, inom hvilken sådan talan får anhängiggöras, utan bör skiljedom kunna presumeras vara i laga ordning tillkommen, till dess motsatsen bevisas, och således, i likhet med hvad i 49 § utsökningslagen stadgas angående domstols dom, hvori ändring sökes på grund af domvilla eller annan felaktighet i rättegången, verkställigheten obehindradt fortgå, så vidt ej rätten, der domen klandras, annorledes förordnar. På det att skiljedomen icke måtte varda verkstald innan parten beredts tillfälle att vidtaga mått och steg för domens undanrödjande, der den olagligen tillkommit, torde böra föreskrifvas att öfverexekutor icke får verkställa skiljedom förr, än han mottagit bevis derom, att densamma i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift blifvit delgifven åt den part, mot hvilken den skall gå i verkställighet.»

»I öfverensstämmelse med mitt förslag till lag om skiljemän erfordras i öfrigt, för att skiljedom skall kunna verkställas, att parterne hafva, utan förbehåll om rätt till klander å skiljedomen, hänskjutit saken till skiljemännen samt att icke någon omständighet förekommer, på grund hvaraf skiljedomen, äfven utan deremot anfördt klander, är en nullitet. Då nullitetsskäl blifvit sammanförda i en paragraf af förslaget till lag om skiljemän, kan till lättnad för öfverexekutor 46 § utsökningslagen dit hänvisa.»

»På dessa grunder tillåter jag mig hemställa, att lagen i ämnet måtte affattas i ungefärlig öfverensstämmelse med följande af mig uppgjorda

Utkast till Lag angående förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen den 10 Augusti 1877.

Häri genom förordnas, att 46 § utsökningslagen skall erhålla följande förändrade lydelse:

46 §.

Vill någon erhålla verkställighet å skiljedom, söke det hos öfverexekutor.

För erhållande af sådan verkställighet erfordras:

1. att sökanden hos öfverexekutor företett bevis om delgifning åt vederparten af skiljedomen eller bestyrkt afskrift deraf;
2. att parterne hafva, utan förbehåll om rätt till klander å skiljedomen, under skiljemännen skjutit det, hvarom dömdt blifvit; och
3. att icke någon omständighet förekommer, på grund hvaraf skiljedomen enligt 14 § i lagen om skiljemän är ogill.

Sedan öfverexekutor förordnat, att skiljedomen må verkställas, gånge den i verket lika som domstols laga kraft egande dom, der ej annorledes varder förordnad antingen af högre myndighet eller ock af domstol, dit talan om skiljedomens upphäfvande blifvit på grund af 13 § i lagen om skiljemän instämd.

Skall enligt särskild lag eller författning viss fråga pröfvas af skiljemän, gälle angående verkställighet af skiljemännens beslut hvad derom är särskildt stadgad.

Denna lag träder i kraft den 188 och skall icke gälla i fråga om verkställighet å skiljedom i tvist, der tillämpning af skiljeaftalet påkallats före nämnda dag. Ej heller eger lagen tillämplighet i afseende å verkställande af skiljedom, grundad på förut ingånget skiljeaftal, så vida icke parterne utfäst sig att nöjas åt skiljemännens beslut.»

Justitieråden *Hernmarck* och *Wedberg* förenade sig om följande yttrande:

»Den föreslagna nya lydelsen af ifrågavarande paragraf synes kunna gifva anledning till den uppfattning, att hvad tredje stycket af denna paragraf innehåller skulle vara tillämpligt äfven i fråga om skiljedom, som tillkommit på grund af särskild föreskrift i lag, såsom sjölagens 321 §, 8 § i förordningen om allmän flottled den 30 December 1880 och grufvestadgans 12 §. En sådan uppfattning, hvilken skulle medföra den orimlighet, att den exigibla kraft, en sådan skiljedom egt omedelbart efter utfärdandet, skulle kunna minskas till följd deraf, att en mot domen anställd klandertalan blifvit ogillad, motsäges visserligen af motiven till förslaget, hvilka utmärka, att föreskriften i nämnda stycke afser allenast sådan skiljedom, som meddelats på grund af frivilligt skiljeaftal; men till förekommande af missförstånd torde andra stycket af denna paragraf böra nedflyttas efter tredje stycket och tillika erhålla en efter denna nya ordningsföljd lämpad, förändrad affattning.»

Justitierådet *Örbom* anförde:

»Med den af mig förordade lydelse af skiljemannalagens 13, 17, 18, 19, 20 och 21 §§ kan, enligt min åsigt, 46 § utsökningslagen lönas alldeles oförändrad, hvilket ur flera synpunkter måste anses önskvärdt. Uppenbarligen har redan den nuvarande lydelsen alltid tolkats så, att öfverexekutor har att tillse *icke allenast* att parterna skjutit under skiljemännen det, hvarom dömdt blifvit, och utfäst att nöjas åt skiljemännens beslut, *utan äfven* huruvida någon omständighet förekommit på grund hvaraf enligt skiljeaftalet eller sakens natur detta beslut måste anses kraftlöst eller ogilt. Att i sådana händelser öfverexekutor måste vägra verkställighet lärer väl hittills varit otvifvelaktigt, fastän det icke särskildt utsäges i 46 §, och, derest genom en ny lag om skiljemän ytterligare föreskrifter gifvas, som innebära att en skiljedom till följd af vissa brister eller felaktigheter i förfarandet skall vara ogill, är det väl ännu mera uppenbart att hvad denna nya lag innehåller utgör en komplettering af den nu gällande och följaktligen skall vid 46 §:s tillämpning efterlefvas, äfven om någon särskild klausul derom ej införes i samma paragraf.»

»Att enligt mina förut tillkännagifna åsigter tredje och fjerde punkterna i förslaget äro öfverflödiga torde ej behöfva här närmare utvecklas.»

Justitieråden *Olivecrona* och *Svedelius* ansågo, i likhet med Justitierådet *Örbom*, 46 § utsökningslagen kunna oförändrad bibehållas.

Ex protocollo
Th. Wilh. Malm.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Måndagen den 14 Februari 1887,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve
EHRENSVÄRD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
Friherre TAMM,
Justitieråden: ÖRBOM,
HERSLOW.

Departementschefen Statsrådet von Steyern anmälde i underdånighet:

Högsta Domstolens yttrande öfver de af Nya Lagberedningen uppgjorda till Högsta Domstolen remitterade förslag dels till lag om skiljemän och dels till förordning angående förändrad lydelse af 46 § Utsökningsslagen den 10 Augusti 1877.

Efter att hafva redogjort för innehållet af berörda yttrande anförde Departementschefen:

»Åberopande de skäl, som af Nya Lagberedningen och en ledamot i Högsta Domstolen anförts till ådagaläggande af nyttan och behöfvet af

den föreslagna lagen om skiljemän, finner jag de farhågor beträffande lagens ogynnsamma verkningar, som af en annan ledamot i domstolen uttalats, icke vara af den betydelse, att de böra förhindra Eders Kongl. Maj:t att i hufvudsak lägga Lagberedningens förslag till grund för den proposition i ämnet, som kan komma att till Riksdagen aflåtas. Deremot har jag, likaledes på de af förstnämnde ledamot anförda skäl, ansett lagens verkningskrets böra inskränkas, så att lagen icke blifver tillämplig på skiljeaftal, som innefatta förbehåll om rätt för parterne att klandra skiljedomen, likasom jag biträder den af flera ledamöter i Högsta Domstolen uttalade mening, att då tvist redan är vid domstol anhängig skiljeaftal, som derom slutes, icke bör gälla med mindre saken vid domstolen nedläggas. I enlighet med dessa grunder har Nya Lagberedningens förslag blifvit i vissa delar omarbetadt.

Rörande 2 § i Nya Lagberedningens förslag hafva två af Högsta Domstolens ledamöter anmärkt, att någon viss form för skiljeaftal icke borde föreskrivas, hvarjemte en annan ledamot, med uttalande af den åsigt, att föreskriften i 1 mom. om skriftlig form och vittnen å skiljeaftal icke innebure, att detta i saknad deraf ovilkorligen vore en nullitet, utan endast innefattade en med stadgandet i 9 kap. 1 § Handelsbalken analog påminnelse om behovet af dylik form för vinnande af exekutiv verkställighet å skiljedomen, hemställt att, derest lydelsen af nämnda mom. icke ansåges medgifva en sådan tolkning, denna olägenhet måtte afhjelpas genom någon ändamålet motsvarande ändring af redaktionen.

Såsom bekant äro aftal i allmänhet enligt svensk lag lika bindande, vare sig de avslutas under ena eller andra formen, förutsatt att desamma kunna styrkas, derest tvist om deras tillkomst eller innehåll uppstår. Visserligen är denna regel icke utan undantag, men de skäl, som föranledt lagstiftaren att t. ex. i fråga om köp, skifte och gåfva af fast egendom föreskrifva, att aftal derom, för att vara gällande, skola upprättas skriftligen med vittnen, torde icke kunna tillämpas å skiljeaftal. Mot ett stadgande sådant som det af Nya Lagberedningen föreslagna möta derjemte särskilda betänkligheter. Den form, som föreskrifves för ett aftals ingående, bör enligt allmänna rättsgrundsatser gälla äfven för öfverenskommelser, hvarigenom vilkoren i ett sådant aftal förändras. Derest vid tillämpning af ett i behörig ordning upprättadt skiljeaftal parterne, såsom genom ovarsamhet lätt kunde inträffa, muntligen eller skriftligen utan vittnen öfverenskomme om andra grunder beträffande skiljemännens antal, sättet för deras utseende eller tiden för skiljedoms meddelande, och dessa grunder sedermera tillämpades, skulle alltså endera parten kunna yrka skiljedomens upphäfvande af den an-

ledning, att nämnda öfverenskommelse icke afslutats i den för skiljeaftal föreskrifna form. Dertill kommer, att aftal angående arrende, leverans, befraktning, försäkring m. m., hvilkas giltighet icke är beroende deraf, att aftalen upprättats i viss form, icke sällan innehålla villkor, att tvister, som kunna härflyta af desamma, skola pröfvas af skiljemän. Om ett dylikt aftal upprättades i annan form än den för skiljeaftal stadgade, skulle följaktligen berörda villkor vara ogiltigt under det aftalet i öfrigt vore gällande, ett förhållande, som torde kunna betecknas såsom ganska oegentligt.

På dessa skäl och då det syntes mig icke vara behöfligt att i lagen intaga en erinran till parterne i det syfte, en af Högsta Domstolens ledamöter angifvit, har det nu ifrågavarande stadgandet i Nya Lagberedningens förslag blifvit helt och hållet uteslutet. Deremot har i förslaget 5 § intagits ett stadgande derom, att, när skiljeaftal ej är skriftligen upprättadt, den som yrkar dess tillämpning skall — liksom då aftalet afser framtida tvist — skriftligen meddela motparten uppgift på den eller de frågor, om hvilka skiljedom äskas. En sådan föreskrift står i öfverensstämmelse med Rättegångsbalkens stadgande, att stämning till domstol skall vara skriftligen affattad.

2—8 §§ i mitt förslag motsvaras i Nya Lagberedningens förslag af 3—8, 10 samt 13 §§, med någon förändring i uppställningen, så att 2 § i det förra svarar mot 13 § i det senare, 3 § mot 6 §, 4 § mot 4 §, 5 § mot 3 §, 6 § mot 7 §, 7 § mot 5 och 8 §§, samt 8 § mot 10 §. I afseende på de förändringar dessa paragrafer undergått kan jag inskränka mig till att hänvisa till Högsta Domstolens yttrande.

Innehållet af 9 § i Nya Lagberedningens förslag har inom Högsta Domstolen gifvit anledning till två hufvudsakliga anmärkningar. Den ena af dessa angår frågan, hvilken myndighet bör erhålla uppdrag att utse skiljeman, när sådant af en eller annan orsak erfordras. Härom hafva inom Högsta Domstolen uttalats olika meningar. Att, såsom ifrågasatt blifvit, lemna ett dylikt uppdrag åt den underrätt, som vore behörig domstol beträffande det föreliggande anspråket, eller undantagsvis åt domstolens ordförande, torde vara mindre lämpligt, då ju underrätten framdeles kunde nödgas ingå i pröfning af iustäm d talan angående felaktighet, som förmenades hafva förelupit vid skiljemännens utseende. Då ett sådant uppdrag närmast afser en verkställighetsåtgärd, som på grund af skiljeaftalet äskas, synes det lämpligast böra lemnas åt öfverexekutor. Dervid uppstår emellertid fråga, hvilken öfverexekutor i hvarje fall skall anses behörig. En af Högsta Domstolens ledamöter har föreslagit öfverexekutor i den ort, der behörig domstol för tvistens afdömande funnes för den händelse, att den, som satt skiljemanna-

förfarandet i gång, i stället skolat anhängiggöra sin talan vid rätten. Mot detta förslag torde kunna anmärkas, att det understundom skulle vara svårt för parten att afgöra, hvilken domstol vore behörig att afdöma tvisten, samt att tvisten för öfrigt kunde röra flera frågor, hvilka tillhörde olika domstolars bedömande. Med afseende härå och då en onödigt utsträckt valfrihet skulle medgifvas parten, om han finge rätt att vända sig till hvilken öfverexekutor i riket som helst, anser jag lämpligast att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Nya Lagberedningen föreslagit, behörighet att utse skiljeman tillerkännes öfverexekutor i den ort, der endera parten har sitt bo och hemvist. Tillämpningen af denna regel bör ej möta någon nämnvärd svårighet.

Högsta Domstolens andra anmärkning afser bestämmelsen i paragrafens andra punkt, enligt hvilken öfverexekutor skulle ega i parts ställe utse skiljeman endast i det fall att skiljeaftalets giltighet eller tillämplighet å den tvist, hvarom fråga vore, antingen icke bestredes eller blifvit af domstol pröfvad genom beslut, som eger laga kraft. Då jag i likhet med Högsta Domstolens fleste ledamöter anser den tredskande partens bestridande af skiljeaftalets giltighet eller tillämplighet å tvisten icke i och för sig böra för den myndighet, som har att välja skiljeman i partens ställe, utgöra tillräcklig anledning att undandraga sig valet, har förslaget blifvit i denna del ändradt på sätt bemälda ledamöter hemställt.

Till stöd för de afvikelser, som förslagets återstående §§ förete vid jemförelse med Nya Lagberedningens, äfvensom för uteslutandet af 21 § i sistnämnda förslag, åberopar jag Högsta Domstolens yttrande.

Äfven mot förslaget till förordning angående förändrad lydelse af 46 § Utsökningslagen hafva anmärkningar blifvit framställda inom Högsta Domstolen. Tre ledamöter hafva ansett ifrågavarande lagrum kunna bibehållas oförändradt. Det torde emellertid icke kunna bestridas, att bestämmelserna i detta lagrum, så vidt de afse skiljedom, grundad å skiljeaftal, ej väl öfverensstämma med stadgandena i den föreslagna lagen om skiljemän. I detta afseende må påpekas, att den betydelse 46 § Utsökningslagen tillägger en utfästelse af parterne att åtnöjas å skiljemännens beslut enligt 2 § af lagen om skiljemän skulle försvinna. Lagen torde i öfrigt ej böra sakna en uttrycklig föreskrift om öfverexekutors skyldighet att pröfva, huru vida mot skiljedom förekomma omständigheter, på grund af hvilka den är ogill, äfven om talan mot densamma icke föres. Giltiga skäl torde alltså icke saknas för en omarbetning af 46 § Utsökningslagen.

De ändringar, som vidtagits i Nya Lagberedningens förslag till

lydelse af denna §, äro påkallade af de förändringar förslaget till lag om skiljemän undergått.»

Sedan Departementschefen härefter uppläst de omarbetade förslagen dels till lag om skiljemän och dels till lag angående förändrad lydelse af 46 § Utsökningslagen den 10 Augusti 1877, hemställde Departementschefen i underdånighet, att dessa förslag måtte af Kongl. Maj:t godkännas och jemlikt 87 § Regeringsformen för Riksdagen till antagande framläggas.

Justitierådet Örbom åberopade hvad han vid granskning af Nya Lagberedningens förslag i Högsta Domstolen yttrat, för så vidt afseende å berörda yttrande icke blifvit i Departementschefens förslag fästadt.

På hemställan af Statsrådets öfriga ledamöter täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla hvad Departementschefen hemställt, och skulle proposition i ämnet till Riksdagen aflätas i enlighet med bilagan Litt. A. vid detta protokoll.

Ex protocollo

C. P. Hagbergh.